

Nefndarsvið Alþingis
efnahags- og viðskiptanefnd
nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 24. mars 2020

Efni: Umögn um frumvarp að lögum „bandorm“ vegna kórónuveiru

Vísað er til stjórnarfrumvarps, á þingskjal 1157 – 683. mál, á 150. löggjafarþingi 2019-2020, til laga um aðgerðir til að mæta efnahagslegum áhrifum í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveiru.

Landssamtök lífeyrissjóða (LL) styðja almennt inntak frumvarpsins. Í ljósi aðstæðna og krappra tímamarka, takmarkast umsögnin við þau atriði sem snúa með beinum hætti að lífeyrissjóðum, þ.e. lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða (lífeyrissjóðalögin / Isjl.).

I. Innheimta dráttarvaxta af vangreiddum iðgjöldum

Vegna fordæmalausra aðstæðna kann að vera mikilvægt fyrir lífeyrissjóði að hafa heimild til að veita tilslakanir á reglum sem kveða á um innheimtu dráttarvaxta á vangreidd iðgjöld.

Í 7. gr. Isjl. segir að lífeyrisiðgjald, til lágmarkstryggingaverndar og viðbótartryggingaverndar, skal greitt reglulega í hverjum mánuði, sbr. 2.–4. mgr. greinarinnar. Iðgjaldagreiðslutímabil skal eigi vera lengra en mánuður og skal gjalddagi vera tíunda næsta mánaðar. Eindagi skal vera síðasti dagur sama mánaðar og iðgjald fellur í gjalddaga. Að öðru leyti fer um iðgjaldagreiðslur samkvæmt þeim reglum sem settar eru í samþykktir viðkomandi lífeyrissjóðs eða samkvæmt samningum þeirra aðila sem tilgreindir eru í 8. gr. (vörsluaðilar lífeyrisparnaðar).

Hvað skil á iðgjaldi varðar er tekið fram í 7. gr. Isjl. að launagreiðanda sé skylt að halda eftir af launum iðgjaldshluta launþega og standa viðkomandi lífeyrissjóði skil á honum, ásamt iðgjaldshluta sínum. Sams konar skylda hvílir á launagreiðanda að því er varðar innheimtu og skil á iðgjaldi til þeirra aðila sem tilgreindir eru í 8. gr. laganna.

Meginreglan er sú að sjóðfélagar fá ekki réttindi nema iðgjöld skili sér til lífeyrissjóðsins. Frá því er hins vegar sú mikilvæga undantekningarregla að launþegar geta, að tilteknum skilyrðum uppfylltum, áunnið sér rétt miðað við iðgjaldsmánuð þó iðgjöld skili sér eftir eindaga. Því er afar mikilvægt að skýrar reglur gildi og þeim sé fylgt þegar kemur að innheimtu iðgjalda. Í þessu sambandi hafa reglur um tímamörk og framvindu innheimtu þýðingu þegar kemur að ábyrgð Ábyrgðarsjóðs launa á iðgjöldum er tengjast gjaldþroti fyrirtækja.

Í samþykktum margra lífeyrissjóða er mælt fyrir um að innheimta skuli dráttarvexti eða vanskilavexti í samræmi við ákvæði vaxtalaga, nú laga um vexti og verðtryggingu nr. 38/2001. Vegna slíkra ákvæða í samþykktum er takmarkað svigrúm til að innheimta lægri vexti á vangreidd iðgjöld en sem nema dráttarvöxtum.

Yfirstandandi heimsfaraldur hefur nú þegar valdið mörgum iðgjaldagreiðendum vanda við að standa skil á iðgjöldum fyrir sína starfsmenn. Því hafa komið fram sjónarmið um að æskilegt væri að lífeyrissjóðum yrði gert kleift að innheimta lægri vexti vegna vanskila en fulla dráttarvexti. Nú þegar hafa einhverjir sjóðir sett reglur um tilslakanir en sjóðir sem hafa ákvæði í samþykktum um dráttarvexti af vangreiddum iðgjöldum þurfa að breyta samþykktum til að þeim verði heimilt að setja önnur vaxtaviðmið. Samþykktabreytingar taka tíma og kallar á boðun sjóðfélagafunda sem er ekki vænlegur kostur við núverandi aðstæður. Því fara LL fram á það við Alþingi að bætt verði við framangreindan „bandorm“ ákvæði til bráðabirgða við lífeyrissjóðalögin, sem veitti stjórnnum lífeyrissjóða heimild til að setja reglur um lægri vexti en dráttarvexti á innheimtu iðgjalda.

Í III. kafla laga um vexti og verðtryggingu nr. 38/2001, eru ákvæði um dráttarvexti. Þar segir í 6. gr. að:

„Dráttarvextir skulu vera samtala gildandi vaxta algengustu skammtímalána Seðlabanka Íslands til lánastofnana (grunnur dráttarvaxta) auk [sjö hundraðshluta álags] » (vanefndaálag), nema um annað sé samið skv. 2. mgr. þessarar greinar. ... » Seðlabankinn skal birta dráttarvexti samkvæmt þessari málsgrein eigi skemur en viku fyrir gildistökudaga dráttarvaxta sem eru [fyrsta dag hvers mánaðar].“

Samkvæmt tilkynningu Seðlabanka Íslands um dráttarvexti og vexti af peningakröfum nr. 02/2020, frá 20. febrúar 2020, eru dráttarvextir nú 10,50%, þ.e. 7% ofan á 3,50% grunnvexti.

Vegna núverandi aðstæðna óska LL eftir því að veitt verði tímabundin lagaheimild til að koma til móts við iðgjaldagreiðendur með tilslökunum á ákvæðum í samþykktum um innheimtu dráttarvaxta. Unnt væri að veita slíka heimild með setningu svohljóðandi bráðabirgðaákvæðis við lög nr. 129/1997:

„Þrátt fyrir ákvæði samþykpta lífeyrissjóðs og ákvæði laga um vexti og verðtryggingu er stjórn lífeyrissjóðs heimilt að setja reglur um innheimtu vanskilavaxta sem eru lægri en dráttarvextir, vegna iðgjalda skv. 1. mgr. 2. gr. laganna sem komin eru fram yfir eindaga, Heimild þessi skal gilda vegna iðgjalda fyrir iðgjaldstímabil frá og með 1. mars 2020 til og með 31. desember 2020.“

LL veita fúslega frekari upplýsingar um beiðni þessa verði eftir því óskað.

II. Heimild til sérstakrar útgreiðslu séreignarsparnaðar, 7. og 8. gr. frumvarps.

Almennt hafa LL lýst sig andsnúin því að veittar séu heimildir til útgreiðslu lífeyrissparnaðar. Byggist sú afstaða á því að lífeyrissparnaði er einkum ætlað það hlutverk að standa undir framfærslu sjóðfélaga eftir starfslok. Vegna fyrirsjáanlegra þrenginga kann þó að vera að sérstök útgreiðsla séreignarsparnaðar muni nýtast einhverjum en því miður má þess vænta að þeir sem

einkum muni eiga í greiðsluörðugleikum eigi ekki mikinn sparnað. Viðbótarlífeyrissparnaður er valfrjáls sparnaður og er hér um að ræða heimild til úttektar sem hver og einn metur hvort hann nýtir út frá sinni stöðu.

Þegar kemur til frekari útfærslu á reglum um úttekt séreignarsparnaðar óska LL eftir að eiga þar aðkomu enda mun þá reyna á framkvæmdaratriði sem kalla á samstarf margra aðila.

Virðingarfyllt,

f.h. Landssamtaka lífeyrissjóða,

Þórey S. Þórðardóttir,
framkvæmdastjóri